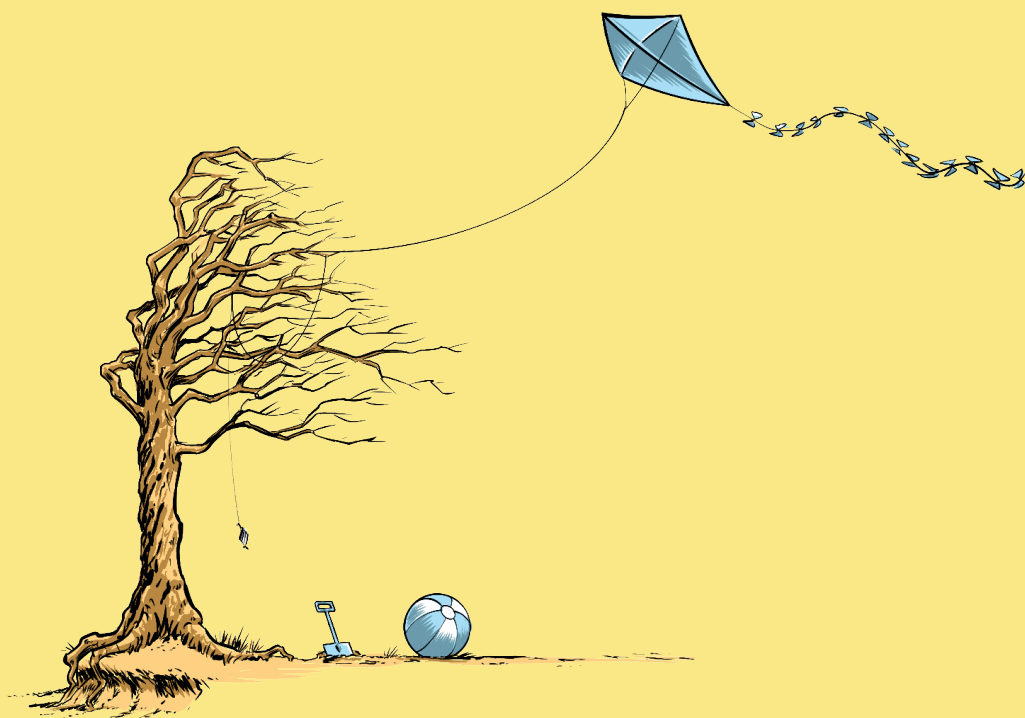

Bomen aan zee

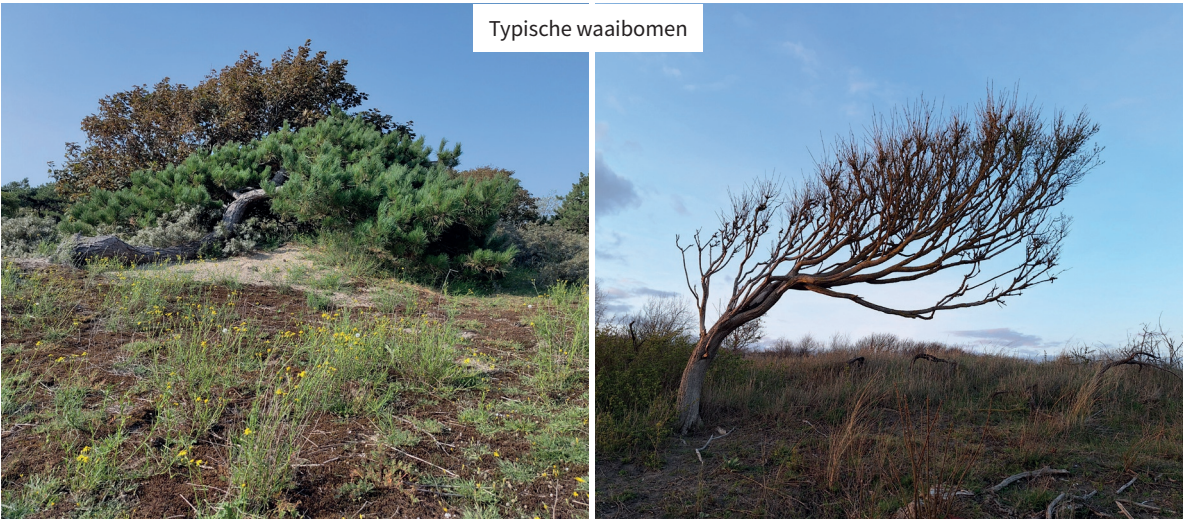
Onze Hollandse kust heeft altijd een grote aantrekkingskracht op mij gehad. Natuurlijk vanwege de indrukwekkende luchten, de eindeloze horizon en het intense licht, maar vooral door de scheve, grillig gegroeide bomen. Bijzonder om te zien hoe bomen steeds maar weer nieuwe groeischeuten de lucht in sturen, die vervolgens als gevolg van de sterke zoute zeewind weer afsterven. Alleen in de luwte aan de oostzijde van bomen heeft de zoute zeewind minder impact en groeien scheuten vaak wel door. Dit leidt tot de zo karakteristieke groeivormen, ook wel waibomen genoemd.

In de hedendaagse maakbare samenleving vinden mensen het vaak moeilijk te accepteren dat niet alles kan. Zo waren er in Scheveningen al verschillende discussies geweest tussen de gemeente Den Haag en bewoners over bomen vlak bij de kust. Bewoners wilden graag meer grote bomen. De gemeente wilde daar wel in mee gaan, maar het resultaat stelde steeds weer teleur. In een poging om een einde te maken aan de weerkerende discussies liet de gemeente Den Haag door mijn bedrijf een onderzoek uitvoeren om te achterhalen waarom het resultaat zo mager was. Allerlei locaties waar de laatste jaren dicht bij de kust bomen waren aangeplant, hebben we onderzocht op kwaliteit en groei van de bomen en op kwaliteit van de groeiplaats. Op die manier hoopten we antwoord te krijgen op de vraag waarom veel van die nieuwe bomen zich zo slecht ontwikkelden.

Zoals gebruikelijk kom je dan allerlei verrassende zaken tegen. Naast groeiplaats spelen onder meer boomsoort, luwte, oost-west oriëntatie, groepering en zelfs windstromingen rond hoogbouw een grote rol bij wat er wel of niet mogelijk is. Een wandeling van noord naar zuid door Scheveningen, parallel aan de kust, gaf daarnaast mooi houvast in de mogelijkheden. Door te kijken in allerlei groenstroken en tuinen naar wat goed groeit en wat niet konden we tot een soort indeling komen (zonering) waarbij alle verschillen in groei duidelijk werden. Zo is er een strook vlak langs de kust waar geen enkele boom wil groeien. Vervolgens een strook waarin alleen soorten gedijen die veel zout kunnen verdragen, de “diehards” met dwerggroei. Iets verder uit de kust groeien de soorten die zout goed verdragen al beter uit, maar andere soorten doen het daar nog steeds slecht. Als je nog verder van de kust komt en er meer luwte is beland je in het gebied waar alle bomen wel tot normale proporties uit kunnen groeien. De conclusie was dat er langs de Nederlandse kust nu eenmaal zones zijn waar bomen het door de bijna nooit aflatende zoute zeewind, gewoon niet doen of veel kleiner blijven dan verder landinwaarts. Dat is een gegeven waar we ons bij neer zullen moeten leggen.

Typische waibomen

Enkele jaren later raakte ik tijdens een gastles op Hogeschool Van Hall Larenstein* in gesprek met Marcel, een cursist die van “Bomen aan Zee” zijn afstudeeronderwerp wilde maken. Hij vroeg zich al jaren af waarom er in allerlei landen rond de Middellandse Zee prachtige boulevards te vinden zijn, rijkelijk begroeid met bomen, terwijl in de Nederlandse kustplaatsen geen bomen op de boulevards groeien. Onze gedeelde interesse leidde vervolgens tot een jarenlange samenwerking onder de noemer “Bomen aan Zee”.

Voortvloeiend uit zijn afstudeeronderwerp organiseerde Marcel een symposium. Nina, een medecursiste en vriendin, hielp bij de organisatie en ook ik zou een bijdrage leveren. Tijdens het symposium werd duidelijk dat er behoefte was aan meer kennis over “Bomen aan Zee” en het delen van ervaringen. Verschillende gemeenten droegen locaties aan waar de zoute zeewind een grote rol speelt bij de ontwikkeling van bomen. Deze locaties zijn we met ons drieën vervolgens gaan monitoren. Vijf jaar lang bezochten we zo Katwijk, Noordwijk, IJmuiden, Petten, Callantsoog en Texel. Die bezoeken waren een soort schoolreisje met natuurlijk een lunch in een gezellige strandtent en op Texel lamskroketten in De Cocksdorp, wat een feest.

Ieder najaar volgde er een symposium waarbij, naast een aan “Bomen aan Zee” gerelateerd onderwerp, ook de resultaten van de monitoring besproken werden. De jaarlijkse bezoeken waren niet alleen leuk, maar leverden ook nieuwe inzichten op in de mogelijkheden en onmogelijkheden van bomen aan de kust. Waarom is de Nederlandse kust zo mooi? Juist doordat alles wat daar groeit zich aan de zeewind heeft moeten aanpassen. Zo herkenbaar en zo karakteristiek!

* HBO-opleidingen op het vlak van Bos- en natuurbeheer, Tuin- en landschapsinrichting en Land- en watermanagement

Het loont niet om de eerste boom te zijn

Abelenlaan gevormd door de wind

Uitgangspunten

De samenwerking “Bomen aan Zee” leverde de volgende uitgangspunten op die gehanteerd kunnen worden bij vergroening van de kust:

- Kijk wat er van nature groeit, kijk hoe dat groeit en sluit daar zo veel mogelijk bij aan met een ontwerp en een beplantingsplan.
- Naast de vertrouwde soorten als witte abeel, veldiep, Zweedse meelbes en zwarte den, waarvan al veel langer bekend is dat die het in de zoute zee-wind goed volhouden, blijken ook soorten als steeneik, tamarisk, olijfwilg, moerbeï, hulst, sierpeer, zwarte els en oosterse plataan het goed te doen.
- Cluster bomen in groepen bij elkaar. De eerste vangt de hardste klappen op en geeft luwte aan de rest. Voor bomen aan de kust loont het niet om de eerste te zijn, maar die eerste is wel hard nodig om de ontwikkeling van de rest mogelijk te maken.
- Plant kleine maten.
- Kweekmateriaal dat al gewend is aan de omstandigheden aan de kust zal makkelijker aanslaan. De meeste kwekerijen vinden we echter in het binnenland.
- Natuurlijk moet de groeiplaats optimaal ingericht zijn voor boomgroei. Dat geldt uiteraard voor elke boom die we aanplanten. Door de moeilijke omstandigheden aan de kust zullen bomen, als het hieraan schort, nog lastiger aanslaan.